1940 ий 29 АВГУСТ №78 (69.) Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

РУКОВОДЯЩИЙ КОМСОМОЛЬСКИЙ ОРГАН-ШАМЫЧЫМ САЙЛЫМАШЫМ ОБРАЗЦОВО ЭРТАРЕНА

Кум кече гыч—1 сентябрьыште руководящий комсомольский орган-шамычым сайлымаш тӱҥалеш. Руководящий комсомольский орган-шамычым сайлымаш—комсомолын эн ответственный периодшо. Тудым большевистский критика ден самокритикым кумдан шарымаш да внутрикомсомомольский демократийым строго соблюдатлымаш основеш эрташ ВЛКСМ ЦК требоватла. Комсомольский органлашке проверенный, Ленин—Сталин партийлан мучашыш шумеш преданный, коммунизм пашам мучкак аралаш способный ушло самырык рвезе ден ӱдыр-шамычым сайлаш — вот комсомольский организаций-шамычын кызытсе эн тӱҥ задачышт.

Республикысе посна районлаште комсомольский организаций-шамыч сайлымашлан тӱрыс ямдылалт шуыныт. Звениговский районный организацийысе чыла первичный организацийлаште ВЛКСМ ЦК-н инструкцийжым изучатленыт. Сайлымаш вашеш социалистический соревнований ден стахановский движений кумдан шарлен. „Малалла" колхоз пелене (Красноярский сельсовет) первичный комсомольский организацийысе туэ 15 комсомолецшат колхоз пашаште активно участвоватлат. Нунын вийышт дене кок вынем силосым оптымо. „Шемер" колхозысо (тиде сельсоветак) комсомольский звено (звеневодка Алексеева йолташ) колхозышто паша образецым ончыктен шога.

Сайлымашлан ямдылалтмаш дене пырля ВЛКСМ райкомын комиссийже-шамычат пашам ятырак саемденыт. Агитационно-пропагандистский комиссий (председатель И. Сорокин йолташ) МЮД нерген докладым ышташлан 33 докладчикым ойырен. Чыла предприятийлаште, учреждений-лаште, колхозлаште МЮД нерген беседа, читка эртаралтеш. Школьный молодежь ден пионер коклаcе паша дене комиссият пашажым саемден.

Туге гынат, ятыр райониаште сайлымашлан начар ямдылалтыныт. ВЛКСМ Куженерский райком (секретарь А. Солдатов йолташ) сайлымашым эртарыме нерген графикшымат 26 августышто гына ыштен шуктен. Килемарский райкомолын секретарьже И. Куршаков йолташ кунар организаций сайлымашлан ямде улмым огеш пале. Маргостипографий пеленсе комсомольский организацийын секретарьже Эргубаева йолташ отчетым „вообще" веле возен. Отчетышто критика ден самокритика йӧршын уке. „Красный Волгарь" завод пеленсе организацийын отчетшат (секретар И. Корнев йолташ) организацийын пӱтынь пашажым раш огеш ончыкто.

Первичный комсомольский организаций-шамыч сайлымашлан ямдылалтме дене пырля трудовой дисциплиным пудыртылшо-шамыч ваштареш начар кучедалыт. Садланак дисциплиным пудыртылмаш факт пеш шуко уло. Комсомольский организаций-шамычын секретарьышт шкеак дисциплиным пудыртылыт. Тидланак вет Оршанский райфо пеленсе комсомольский организацийын секретарьжым, Жубрдным комсомол радам гыч поктен лукмо. Отчетно-сайлымаш погынымашыште организацийын секретарьже-шамыч трудовой дисциплиным, ВЛКСМ уставым пудыртылшо-шамыч нерген, организацийын кушмыжо нерген, поснак ойлышаш улыт.

Отчет почеш конкретный решенийым лукман. Тудо организацийын ончыклык илышыштыже да пашаштыже путырак кугу значенийан.

Руководящий комсомольский орган-шамычым сайлымаш ВЛКСМ ЦК XI пленумын пунчалжым илышышке пуртымо знак дене эртаралташ. Сайлымашым образцово эртарен, руководящий комсомольский органлашке великий большевистский партийлан, родиналан да Сталин йолташлан преданный самырык рвезе ден ӱдыр-шамычым сайлена.

Йошкар-Оласе 30 квартиран пӧртым ыштыше стахановец монтажник-шамыч.
Снимкыште (шола гыч пурлашке): Н. Я. Григорьев, Б. П. Сенкин, (бригадир) Я. М. Мохов да А. Г. Замятин йолташ-шамыч. Нуно стахановский движенийын 5-ше идалык кечыжым пашам нормым 190 процентлан темен шуктат.
Фото М. ЧУРШУКОВЫН.

XXVI МЮД-ым достойно вашлияш

Марийский республикысе чумыр молодежь да комсомол XXVI-шо Международный Юношеский Кечым у сеҥымаш-шамыч дене вашлийыт. Тений 6 тылзе жапыште Марийский комсомольский организаций 4 768 еҥлан кушкын, угычын 157 организацийым организатлыме. Организацийын 1.222 эн сай комсомолецше-шамыч Союзысо кугу строительствылашке паша ыштыш колталтыныт.

Республикысе ятыр комсомольский организаций-шамыч МЮД вашеш подаркым ямдылат. Сернурский район „Йошкар пеледыш" колхоз пеленсе комсомольский организаций (секретарь Павлов йолташ) колхозын государствылан шурным сдатлымаш планжым жап деч ончыч темымаште кугун полшен. Кызыт тиде колхоз планым 100 процентлан темен. Тиде районысо „1 май", „Волгыдо", Ленин лӱмеш да моло колхозла пеленсе организаций-шамычат колхозлан кинде сдатлымаште виян полшеныт. Нуно кинде сдатлашлан йошкар обозым организоватленыт.

„Кызыл Сабан" колхоз пеленсе (Параньгинский район) комсомольский организацийысе комсомолец-шамыч школым у тунемме ийлан образцово ямдылен шуктымаште виян полшеныт.

Параньгинский МТС-ын комсомольский ӱдрамаш бригадыже (бригадир Вахрамеева йолташ) паша планжым 200 процентлан темен. Тиде бригада Всесоюзный ял озанлык выставкыште кок ий лиеш участвоватла. Оршанский районысо комсомолка льнотеребильщица Культенкова йолташ кече еда 3,60 гектар олмеш 9,06 гектарым кӱреш.

МЮД-ым сеҥымаш дене вашлийме дене пырля комсомольский организаций-шамыч комсомол да несоюзный молодежь коклаште молодежьын пайремже нерген беседым, докладым эртарышаш улыт. XXVI-шо МЮД-лан ямдылалтме годым руководящий комсомольский орган-шамычым сайлашлан ямдылалтме нергенат мондаш огеш кӱл.

Марийский комсомольский организаций МЮД-ым сайлымаш дене иквереш вашлиеш да тудым образцово эртара.

А. Замятин,
ВЛКСМ Обком секретарь.

Учительский совещаний гыч

Сернур (Телефон дене). 26 августышто Сернурский райцентрысе клубеш районный учительский совещаний эртаралтын. Совещанийыште ВКП(б) ЦК июльский Пленумын итогшо нерген, 1939—40 тунемме ийын итогшо да у тунемме ийлан ямдылалтме нерген вопросым ончымо. Совещаний посна учитель-шамычын трудовой дисциплиным пудыртылмыштым ончыктыш. Теве Кукнурский средний школысо учительшамыч О. Г. Логинова ден О. Малкова 2 кече гыч прогулым ыштеныт. Тиде школышто успеваемость 73 процент веле, а район мучко гын, 89,6 процент. Учебно-воспитательный пашат кӱшкӱ верыште лийын огыл. Посна школа-шамыч всеобуч верчат начар кучедалыт. Кодшо тунемме ийыште район мучко 442 еҥ тунеммым чарненыт. Учитель-шамыч шкеныштын теоретический шинчымашыштым огыт йолтӧ. Тиде шотышто Рубцов ден Воронцов йолташ-шамыч начарын заниматлат. Учительница Смоленцева йолташ (Лебедевская школа) квартирыштыже иконым куча.

Учитель-шамыч райком Союзат (председатель Волков йолташ) нимогай пашамат ыштен огыл.

Ниве ситыдымаш-шамычым кызытак пытараш да у тунемме ийым кугу сеҥымаш дене вашлияш совещаний требоватлыш.

В. Борисов.

Комиссийын пашаже

3 кече гыч Советский Союзысо пиалан йоча-шамыч у вий дене тунемаш тӱҥалыт. Тунемме ий жапыште ВЛКСМ райкомын школьный молодежь ден пионер-шамыч коклаcе паша дене постоянный комиссийже шке пашажым сайын ышта гын велэ, учебно-воспитательный пашат сай результатым шуэш.

ВЛКСМ Сернурский райкомын школьный молодежь ден пионер-шамыч коклаcе паша дене комиссийже шке пашажым план почеш ышта. Кажне комиссий членшамычын куст еда пеҥгыдемдыме. Комиссий чыла пионерский отрядлашке вожатый-шамычым ойырен. 28 августышто пионер-вожатый-шамыч дене семинарым эртарыме. Семинарыште 5 вопросым обсуждатлыме. Комиссий школьный комсомольский организацийлаште сайлымашым эртарыме нерген планым ыштен.

А. Губина.

Военизированный поход

25 августышто Йошкар-Ола райцентрысе комсомолец-призывник-шамыч дене 25 километр торашке военизированный походым организоватлыме. Походышто 70 еҥ участвоватлен. Нунын кокла гыч 60 процентше ГТО значоклан нормым противогаз дене сдатленыт.

Походын цельже: шкеныштын мобилизационный ямдылык улмыштым ончыкташ, ГТО значоклан нормым сдатлен, МЮД-ым вашлияш.

А. Луковников.

Колхозлан полшат

Пионер ден тунемше-шамыч колхозышто у сталинский шурным погымаште эреак полшат. Моркинский районысо „У вер" колхозышто пионер ден тунемше-шамыч 14,4 гектар уржам, 1 гектар шыдаҥым, 1 гектар шемшыдаҥым, 30 гектар шӱльым тӱредыныт. Тӱредмаште комсомолец Н. Алексеев да пионерка К. Николаева кечаш паша нормым 150 процент марте темен шогеныт.

С. Григорьев.

КЕЧЕШ 6 ТРУДОДНЯ

Морко. „Вончо" колхозышто (Кожлаерский сельсовет) икияш погымаште М. Никитина, Е. Печникова да А. Осипова йолташ-шамыч кечеш 6 трудодням ыштат. „Обда-Нур" колхозын (тудо сельсоветак) машиноведше В. Тимофеев йолташ кечеш 4,50 гектарым тӱредеш.

Сергей Эчан.

32

Отчетно-сайлымаш погынымашлаште критика ден самокритикым кумдан шарена

Пашам саемден, сайлымаш кечым вашлийыт

Сернур. (Телефон дене). Сернурский комсомольский организаций руководящий комсомольский орган-шамычым сайлашлан виян ямдылалтеш. Сайлымашым эртараш графикым да кажне комсомольский организацийлаште отчетым составитлыме. 106 первичный комсомольский организацийлашке актив гыч 31 еҥым пеҥгыдемдыме, 21 кустовой совещанийым эртарыме.

Сайлымашлан ямдылалтме дене пырля, комсомольский организаций-шамычым куштымо да нунын пашаштым саемдыме шотышто ятыр пашам ыштыме. Сайлымашлан ямдылалтме жапыште кум первичный комсомольский организацийым организоватлыме. Молотов лӱмеш, „У нур“ да „Мӱкш“ колхозла пеленсе комсомольский организаций-шамыч шаланымашке шуынит улмаш. Кызыт нине организацийлаште пашам решительно саемдыме.

„Волгыдо“ колхоз пеленсе комсомольский организаций (секретарь Бердинский йолташ) сайлымашлан ямдылалтме деч ончыч пашам пеш начарын ыштен. Тыште кӱчык жапыште комсомольский пашам йӧршеш перестроитлыме. Сайлымашлан ямдылалтмаш тӱҥалме деч ончыч комсомолец-шамыч кокла гыч ик стахановец веле ыле гын, кызыт 5 стахановец уло.

Тыгак „Йошкар пеледыш“ (секретарь Павлов йолташ) да „Йошкар шӱдыр“ (секретарь Семенов йолташ) колхозла пеленсе комсомольский организаций - шамыч шке пашаштым саемденыт.

„Ӱжара“ колхоз пеленсе комсомольский организацийысе комсомолец-шамыч членский взнос оксам жапыште тӱлен огытыл, организацийыште комсомольский озанлыкат начар состоянийыште улмаш. Кызыт тидым саемдыме.

Первичный комсомольский организаций - шамыч сайлымаш кечым кугу сеҥымаш-шамыч дене вашлийыт.

В. Борисов.

Сайлымашлан начар ямдылалтеш

Йошкар-Оласе „Заря“ артель пеленсе комсомольский организаций руководящий комсомольский орган-шамычым сайлымашлан начарын ямдылалтеш. Комсомольский организацийын секретарьже Крылов йолташ организацийлан пашаже нерген отчетым эшеат возаш тӱҥалын огыл. Сайлымашым образцово эртарашлан ВЛКСМ ЦК-н инструкцийжым кажне комсомолецлан сайын шинчыман, но „Заря“ артель пеленсе комсомольский организацийыште инструкцийым тачеке кече мартенат изучитлен огытыл. Сайлашлан ящик да посна комнатым ойырымо огыл, комсомольский хозяйствыштат порядок уке.

Н. Тымбаршев.

Активым комсомольский пашашке

Комсомольский пашам тӱҥ гычак саемдымаште, комсомольский организаций-шамыч дене чакеммаште комсомольский актив кугу полышым пуа. Но посна ВЛКСМ райком-шамыч тиде решенийым практически илышыш пуртышаш верч начарын кучедалыт.

„Виян памаш“ колхоз (Ронгинский район) пеленсе комсомольский организацийыште секретарь уке, а секретарьын заместительже гын, нимогай пашамат огеш ыште. 1940 ийыште членский взнос оксам погымо огыл.

Тыгак „Чевер-Нур“ колхоз пеленсе комсомольский организацият пашам чыташ лийдымын начарын ышта. Комсомольский организацийын секретарьже С. Иванов йолташ шкеак колхозышто дисциплиным пудыртылеш. Шукерте огыл ик кече пашашке лектын огыл.

„Ӱжара“ колхозысо комсомольский организацийын секретарьже Якаев йолташ членский взнос оксам поген да шке кӱлешыжлан кучылтеш. Нине комсомольский организаций - шамыч руководящий комсомольский орган-шамычым сайлымашлан начар ямдылалтыт.

ВЛКСМ Ронгинский райком да тудын секретарьже А. Калинина йолташ комсомольский актив дене пашам ситыдымын ышта. Ронгинский райкомоллан актив дене пашам ыштымашке поснак кугу вниманийым ойырыман. **Н. Ухтомский.**

Ронгышто положенийым саемдыман

Ронгинский районный связь отделений пеленсе комсомольский организаций отчетно-сайлымаш погынымашым сайын ямдылалтын вашлиеш. Комсомольский организацийын секретарьже И. Яровиков йолташ отчетым возен ямдылен. Комсомолец-шамычым сайлымаш нерген инструкцийым чыланат сайын шинчат. Тыгак Кужмаринский (секретарь Славина йолташ), Николаевский (секретарь Серов йолташ) территориальный комсомольский организаций-шамыч отчетно-сайлымаш погынымашлан сайын ямдылалт шуынит.

Но район мучко 25 августлан 110 комсомольский организаций гыч улыжат 10 организаций гына сайлымашлан ямдылалт шуынит. Але марте 20 первичный комсомольский организацийлаште ВЛКСМ ЦК-н инструкцийжымат изучитлыме огыл. Районышто 94 комсомолец билетым налын огытыл, 8 комсомолец учет гыч сниматлалтде каеныт.

Посна первичный комсомольский организацийлаште комсомольский озанлык начар положенийыште. „Ударник“ колхоз пеленсе комсомольский организацийыште (секретарь Иванова йолташ) комсомолец-шамыч 5—7 тылзе дене членский взносым тӱлен огытыл. Райкомол пашаен-шамыч тиде организацийыште ик гана веле огыл лийыныт, но полышым пуэн огытыл.

Сайлымаш марте кум кече веле кодын, но ВЛКСМ Ронгинский райкомол (секретарь А. Калинина йолташ) руководящий комсомольский орган-шамычым сайлашлан ямдылалтмаште пашам ситыдымын ышта.

Ал. Герасимов.

Комсомольский организацийын воспитанникше-шамыч

Еласовский район, Виловатский сельсоветысе „Челюскин“ колхозым организоватлымылан 10 ий эртыш. Колхоз организоватлыме дене пырляк комсомольский организацийымат организоватлышт. Колхозым улаҥдышаш да культураҥдышаш верч комсомолец-шамыч кугын тыршеныт. Колхозышто рвезе ден ӱдыр-шамыч коклаште воспитательный пашам сай ыштен шогымо дене комсомольский организаций эреак кушкын.

„Челюскин“ колхоз 1939 ийыште Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлен да 5 тӱжем теҥге окса, мотоцикл дене премироватлалтын. Тыгак республиканский почет ончашке пуртымо.

Колхоз ий гыч ийыш эре культурный да зажиточный лиеш. Колхозын ончылеҥже-шамыч местный Советлашке депутатлан сайлалтыныт. В. Саканов ден Н. Шевелева йолташ-шамыч районный Советын депутатышт улыт. Паша производительностьым кӱшкӧ нӧлтымӧ дене колхоз кокияш ден икияш культурым 15 кечыште поген налын. Комсомолец Сергунькин йолташ ферма заведующийлан ышта. А. Алыков да М. Вернов йолташ-шамыч колхозын стахановецше улыт. Комсомольский организаций шке радамже гыч пеҥгыде, воспитанный комсомолец-шамычым Йошкар Армий радамыш пуэн шога. Теве Иливанов, Шевелев, Малышев да Замятин йолташ-шамыч Йошкар Армийын командирышт улыт. Октябрьский социалистический революций дене пырля шочшо иза-шольо Илюшкин шамыч социалистический родинан границыжым ӱшанлын оролат. М. П. Илюшкин йолташ—политрук, В. П. Илюшкин йолташ—полковый школын курсантше, Е. П. Илюшкин йолташ белофинн-шамыч ваштареш кучедалме фронтышто командованийын заданийжым шуктен да тидын годым мужество ден героизмым ончыктымыжлан СССР Верховный Совет Президиум „Красное Знамя“ орден дене наградитлен.

Комсомольский организаций стахановский движенийын 5-ше идалыкшым да XXVI Международный Юношеский Кечым эше у сеҥымаш-шамыч дене вашлиеш.

А. Изикин.

ВОЖАТЫЙ-ШАМЫЧЫМ ЖАПЫШТЕ ЯМДЫЛЫМАН

Вашке у тунемме ий тӱҥалеш. Кеҥеж каникул годым сайын каныше йоча-шамыч у вий дене тунемаш тӱҥалыт. Тиде кечылан ученик-шамыч гына веле огыл, но учитель-шамычат ямдылалтыт. У тунемме ийлан комсомольский организаций-шамычат ямдылалтшаш улыт.

Нунын тӱҥ задачышт—чыла пионерский отрядым, йоча коклаште пашам ыштен моштышо, опытный вожатый-шамыч дене обеспечитлаш. Вожатый-шамычым подбиратлымаште ВЛКСМ ЦК Х-шо пленумын пунчалжым илышыш тӱрыс пуртыман. Кодшо ийысе пионерский пашан сай опытшым аклен кучылтман. Сай вожатый-шамычым тошто отрядешыштак кодыман да пашам ыштен кертдыме вожатый-шамычым паша гыч утараш кӱлеш. Сборым сайын да моштен эртарыше вожатыйшамычын опытыштым первый кече гычак газета, собраний да семинар гоч кумдан шараш, нунын опытышт дене у вожатый-шамычым туныктараш кӱлеш.

Тений мемнан республикыште 7500 еҥ комсомолец пионер коклаште вожатыйлан ыштышаш улыт, нуно 44 тӱжем пионерым коммунистический духеш воспитатлаш тӱҥалыт. Вожатыйын пашажым очередной „нагрузкылан“ шотлаш ок лий, тудо партий ден правительствын, кушкын шогышо поколенийым Маркс—Энгельс — Ленин—Сталин духеш воспитатлаш ӱшанен шогалтыме еҥже. Тудын пашаже—почетный паша.

Вожатыйым ойырмо годым тудын образованийжымат ончыман. 3-шо ден 4-ше класслан вожатый 7 класс деч изи образованиян лийман огыл, а 5—7 класслан вожатый средний образованиян лийман. Вожатый-шамычым шоныде подбиратлыме дене чӱчкыдын вашталтылаш перна. Южо комсомольский организаций-шамычын секретарьышт вожатый-шамычым ойыренытат, тидын дене пашам пытареныт. Кодшо тунемме ийыште Поволжский лесотехнический институт пеленсе комсомольский организаций Йошкар-Оласе школа-шамычлан ятырак вожатыйым ойырен ыле, но южышт (Сай, Новикова, молат) тиде пашалан йӧрдымӧ лийыныт.

Тыгай факт 8 ше номеран неполный средний школыштат лийын. Крупская лӱмеш пединститутын студенткаже Озерова вожатый улмаш, а пашажым нигунарат ыштен огыл. Нуным ВЛКСМ Йошкар-Олинский горкомлан паша гыч корандаш логалын.

Тыгай чӱчкыдын вашталтымаш отрядной вожатый-шамыч коклаште веле огыл, но старший вожатый-шамыч коклаштат лиеден. Чӱчкыдын вашталтымаш пионерский пашалан кугу эҥгекым конда.

Вожатый деке йоча-шамыч пеш шуко тӱрлӧ йодыш дене мият. Илышыште лийше чыла кугу событий-шамыч нергенат умылнешт. Нунылан Западный Украинысе ден Западный Белоруссийысе шемер-шамычын польский пан-шамычын кид йымачышт утарыме нерген, Йошкар Армийын финский белогвардейщина ваштареш кучедалме нерген, Бессарабий ден Северный Буковинысе шемер-шамыч румынский ига деч утарыме нерген да, мучашлан Молдавский, Латвийский, Литовский, Эстонский Союзный республика-шамычым образоватлыме нерген ойлыман. Тидын годым тӱрлӧ боевой эпизод-шамычым кучылтман.

Йоча-шамыч вес эллысе илыш нергенат чот интересоватлат. Нуно вес эллысе йоча - шамычын илышыштым раш палынешт. Садлан нунылан тидын нерген умылтараш кӱлеш. Йоча-шамычын чыла йодышыштлан вожатый тыч вашмутым пуман.

Вожатыйлан военный техникымат палыман, изи походлаш коштмо годым пионерлан трудовой навыкым пуэн моштыман.

ВЛКСМ Горком ден райком-шамычлан кызытак вожатый-шамычым шке бюрошышт пеҥгыдемдыман. Кажне пионерский отряд культурный, пашам ыштен моштышо вожатыян лийже.

В. Мамаев.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫН УКАЗШЕ-ШАМЫЧЫМ ШУКТЫМАШЫМ ТЕРГЕНА

КОМСОМОЛЫШТО ТРУДОВОИ ДИСЦИПЛИНЫМ ПЕНГЫДЕМДАШ

1940 ий 26 июньышто лукмо СССР Верховный Совет Президиумын Указшым илышыш пуртен, республикысе комсомольский организаций-шамыч шке пашаштым саемденыт, масса коклаште политико-воспитательный пашам кумдан шареныт.

Пектубаевский район „У корно“ колхоз пелене комсомольский организацийысе комсомолец-шамыч масса коклаште умылтарымаш пашам чарныде ыштат. Тидын дене паша производительность нӧлталтеш. Комсомолец Лебедев йолташ у шурно погымаште паша нормым 180—200 процентлан, Семенов йолташ 180 процентлан теменыт. Комсомолка Никитина йолташат („Рабочий“ колхоз) паша нормым 200 процентлан тема.

Комсомольский организаций-шамыч колхозлаште трудовой дисциплиным пеҥгыдемдымаштат кугу полышым пуэныт. Теве „Семенур“ колхоз (Ново-Тор'яльский район) пелене комсомольский организацийын (секретарь Бирюков йолташ) масса коклаште политико-воспитательный пашам сай шындыме дене да Указым илышышке пуртымым эреак контролироватлыме дене тиде колхозышто трудовой дисциплина пеҥгыде, Указым пудыртышо иктат лийын огыл.

Но туге гынат, ятыр организаций-шамыч трудовой дисциплиным пеҥгыдемдымаште шагал полшат. Шукыжо годым комсомолец-шамыч трудовой дисциплиным шкежат пудыртылыт. Йошкар-Ола хлебопекарня пелене комсомольский организацийысе комсомолка Белоусова йолташ прогулым ыштен. Суд тудым 2 тылзе мучко пашадарже гыч 25 процентшым кучен кодаш судитлен.

Але мартен шуко райкомол-шамычат комсомолец-прогульщик-шамыч деке либерально относитленыт. Сернурский район Большой Ключевский лудмо пӧртын избачше Журавлев йолташ пашашке 34 минутлан опоздатлен, но ВЛКСМ Сернурский райком бюро тудлан выговорым веле пуэн. ВЛКСМ Оршанский райком секретарь Мотовилов йолташат прогульщик Лебедевлан выговорым гына пуэн. Комсомолец прогульщик-шамыч деке тыге либерально относитлымашым кызытак пытарыман.

Первичный комсомольский организаций-шамыч комсомолец - прогульщик-шамычым комсомольский собранийыш обсуждатлыман улыт. ВЛКСМ ЦК трудовой дисциплиным пудыртышо рвач, летун, прогульщик ваштареш решительно кучедалаш требоватла. Комсомольский организаций да посна комсомолец-шамыч масса коклаште Указын значенийже нерген умылтарымаш пашам ыштышаш улыт. Пырдыж газета лукмашым, йӱкын лудмашым, Указ нерген беседа-шамычым организоватлыман.

Ф. Бахтин.

Прогульщик-шамычым шылтен ашнат

Сернур. (Телефон дене шкенан корреспондент деч). Кызыт комсомольский организаций - шамыч СССР Верховный Совет Президиумын 26-шо июньышто лукмо Указшым илышыш тӱрыс пуртымашым контролироватлышаш улыт. Но посна комсомольский организаций - шамычын секретарьышт трудовой дисциплиным пудыртылшо шамыч ваштареш огыт кучедал, Указым илышыш пуртымашым огыт контролироватле. Прогульщик-шамычым комсомольский погынымашеш огыт обсуждатле. Казанский МТС пелене комсомольский организацийыште СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньысо да 17 июльысо Указ-шамычым лукмо деч вара МТС-ыште 8 комсомолец прогулым ыштеныт. А. Мамаева ден К. Терехов 3 кече гыч, Е. Видягин 1 кече, Г. Игнатьев 1 час прогулым ыштеныт. А. Горохован паша гыч самовольно каймылан 2 тылзылан тюрьмашке петырёныт. Нине-шамыч комсомолеш нигузеат кедын огыт керт. Но комсомольский организацийын секретарьже Ф. К. Шабыков йолташ нуным обсуждений/ышкат шынден огыл.

Прогульщик-шамыч эллнан шучко тушманже улыт. Нуным чаманыше да шылтен ашныше ең-шамычым кызытак мут кучаш шогалтыман.

Вас. Мих.

МУТ КУЧАШ ШОГАЛТЫМАН

Ныл кече гычын Советский Союз мучко чыла школа-шамычын омсашт почылтыт. Пиялан йоча-шамыч кеҥеж каникулым сай эртарен, угыч тунемаш тӱҥалыт. Йоча-шамычым первый кече гычак сай вашлияш да учебно-воспитательный пашам сай шындаш школым оҥчылгочак ямдылен шуктыман. Тидым Йошкар - Олинский районышто шуко школа заведующий-шамыч умлен огытыл.

Теве Поланурский начальный школым (заведующий И. Солнцев йолташ) налына. Тиде школым кодшо 1939 — 40 тунемме ийыштат тӱрыс ямдылме огыл ыле. Телым школышто йӱштӧ лийынат, йоча-шамыч кылмен шинченыт.

Школа заведующий И. Солнцев йолташ кодшо тунемме ийысе положений гыч нимогай урокымат ыштен огыл, положений тенийт тыгаяк. Школа у тунемме ийлан йӧршын ямде огыл. Кунар еҥ тений тунемаш тӱҥалеш Солнцев йолташ огеш пале.

У тунемме ийлан ямдылалташлан манын, Солнцев сельсовет гыч 500 теҥге оксам налын, но оксаже дене нимомат ыштен огыл. Парт - шамыч тӧрлатыде шинчат, кӱвар ямде огыл, молат. Учебно - наглядный пособият пеш шагал да тудыжат тошто велэ улыт. Кызыт школа у тунемме ийлан ямде огыл.

У тунемме ийлан школым начар ямдылалтмыжым Йошкар - Олинский РОНО-ат шинчен, но полышым пуэн огыл.

Тунемме ийым организованно тӱҥалмашым кӱрлаш шонышо Солнцевым кызытак мут кучаш шогалтыман.

А. Ешметов.

1-ше номеран школа пелен (Йошкар-Ола) стабильный учебник-шамыч ужалымашым организоватлыме.

Снимкыште (пурлаште первый): школа заведующий А. Ф. Боцманова йолташ тений 1 классыш тунемаш пуршо Тамэра Полушиналан (шолаште первый) учебникым ужала.

Фото М. Чуршуковын.

ГАВРИЛ ФЕДОТОВ

(ОЙЛЫМАШ)

Завод директор дене мутланен шинчымашкына самырык рвезе пурен шогале. Пӧрт йыр писын ончалят, мый декем лишемын пелештыш:

— Мый тендан деке пашашке пураш толынам.

Толшо еҥлан мый директор велыш ончыктышым. Тудо изиш ӧрмалгыше лие. Ончыкий, пашашке налшыже мый улам шонен. Но мый тиде шотышто йӧршын ӧрдыж еҥ улам.

Рвезе еҥ директор деке савырныш. Ик гана шинчажым „пыч“ ыштышат, директорлан йодмашыжым пуыш. Вара шинча тӱржым куптыртен, тура саҥгаже йымач вучышын ончал тӱҥале. Директорат толшо еҥын ӱмбакыже тӱсленак ончале, кагаз папкыжым ӧрдышкырак пыштен, йодыштын ниже.

— Фамилиет кузе?

— Федотов.

— Трудовой книжкат уло?

— Уло,—ӧкымрак ын пелештыш рвезе еҥ. Вара помыж кӱсен гычше канде коман трудовой книжкам лукто. Тудым директор велыш содор шуялтыш. Тудыжат тыгак писын налын лудаш тӱҥале.

— Гаврил Васильевич да?

— Дэ, туге.

Директор книжкаште „уволен“, „ушел по своему желанию“ манын возымым ужат, пашаш пураш толшо Федотовлан шкенжын паша ыштымыже нерген каласкалаш кӱштыш. Тудо тидлан келшыш.

— Мый 1937 ий гыч пашам ыштем. Эн первойжо кермыч заводышто ыштышым. Ик кече прогулым ыштымемлан кум тылзе гыч мыйым паша гыч луктыч. Вара автогужтрестыште счетоводлан ыштышым. Шкеат палет дыр, счетоводын пашаже кушто цифра да цифра. Ик десятныхым йоҥлыш возышым гын, паша пытыш: чыла угыч шотлаш кӱлеш. Пел ий наре тыге толашен шинчышымат, паша гыч шкеак кайышым. Тыге вот кодшо ийын май тылзыште столовойышко заведующийлан пурышым. Тыштыже пашам йӧратем ыле. Но...,—Федотов ойлымыжым чарныш.

— Мо лие? — йодо директор.

— ... но ик вучыдымо случай лийын кайыш: 13-шо июньышто пашашке 34 минутлан опоздатлышым. Тыште мыйын титакемжат шагал. Эрдене авам кычкыраш монден. Мый помыжалт кайшым — кече кӱшкӧ кӱзымӧ гай коеш, а шагатым ончалам гын, 7 шагатат 13 минут велэ. Варажым пален нальым: тудо ок кошт улмаш. Вот тиде опоздатлымемлан мыйым паша гыч луктыч,— ойлышо еҥ директорлан ончале. — Ынде мый тендан заводышкыда пашашке пурынем.

Директор вуйжым парняж дене удырале, вара кугун шӱлалтыш.

— Те ида ӧр. Мый ынде нигунамат опоздатлаш ом тӱҥал. Тидыжат огеш лий ыле да авам кычкыралаш монден...

— Йӧра, налын ончем, Федотов йолташ, — манын директор трудовой книжкам шкафышкыже пыштыш.

* * *

26 июньышто „8 часан паша кечыш, 7 кечан паша арняшке кусныме нерген да предприятий ден учреждений-шамычын пашазе ден служащий-шамычын самовольно каймыштым чарыме нерген“ СССР Верховный Совет Президиумын Указше лекте. Прогульщик, летун-шамычлан Указ пеш пеҥгыде удар! Советский Союзысо чыла пашазе ден служащий-шамыч тиде Указым кугу куанымаш дене вашлийыч. Указым Гаврил Федотов кузе вашлийын ом пале. Указ лекме деч вара тылзе эртымеке гына, тыгай уверым колышым.

29 июльышто Гаврил Федотов кок шагат йӱд марте ресторанеште шинчен. Эрдене мокмыр улмылан пашашке лектын огыл. Тудо шкаж кече мучко адак ресторанеште лийын. Кас велеш гына тужечын милиционер-шамыч поктен луктыныт. Да вот ныл кече гыч Федотовым СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньысо Указше почеш суд ончыко шогалтеныт.

— Подсудимый Федотов! 29 июльышто пашашке лекдымет нерген каласкале,— судья Гаврил Федотов велыш пелештен.

Федотов подсудимый-шамыч скамья гыч кынелын, вуйжым кумык чыкен, ойлаш тӱҥалын. Тудо чыла ойлен: кузе тудо ресторанеште кок шагат йӱд марте шинчен, эрдене могай тудын мокмыржо улмаш. Тудо вик ойлен: пашашке лекдымыжлан суд ончык шудеак кодеш улмаш гын, тудо вес вере пашашке кая улмаш. Мучашыжлан виновник-прогульщик шке титакшым признатлен. „... 29 июльышто пашашке самовольно лекдымылан чодра заводын пашазыжым, 1918 ийыште шочшо, беспартийный Гаврил Васильевич Федотовым СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньышто лукмо Указше почеш ныл тылзылан тюрьмаш петырме“ нерген судын приговоржым Федотов шкенжым кугун ӧкымлен колыштын. Приговорым признатлыме нерген судьян йодмыжлан Гаврил Федотов пеҥгыдын ойлен:

— Приговорым признатлем. Ончыкыжым тыгай случай нигунамат огеш лий!

Ив. Литвин.

Йошкар-Ола. 1940 ий, август.

33

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА

Германский командованийын сводкыжо

Берлин, 27 август. (ТАСС). Германский информационный бюро германский командованийын тыгай сводкыжым увертара:

„Английын югыштыжо германский самолет-шамычын эскадрилийышт аэродром-шамычым, ик верыш погынышо войска-шамычым да Портсмут порт дене улшо военный причал-шамычым ик гана велэ огыл бомбардироватленыт. Силли островлаште ик радиостанцийым пытарыме.

Фрейзерборо деч северныштырак конвой ден кайыше торговый судно-шамычым бомба-шамыч дене чот локтылмо.

Нине бойлаште германский летчик-шамыч германский авиацийын ятыр сеҥымашыш шумыжым палемденыт. 27 август вашеш йӱдым германский самолет-шамычын виян эскадрилийышт Плимутысо военный портым, Корнуэллысе аэродромым, Бирмингем лишне улшо Конвертисе авиационный завод - шамычым, да тыгак Гуллысо, Ньюкэстлысе портовый сооружений-шамычым атаковатленыт. Икмыняр пунктлаште, тиде шотыштак Плимутышто да Гуллышто бомбардировка дене пожар да пудешталтмаш-шамыч лиеденыт. Германский самолет-шамыч английский морской порт-шамыч ончылно умбакыжат миным шындылыныт.

27 август вашеш йӱдым английский самолет-шамыч Германийын икмыняр пунктлашкыже бомба-шамычым кудалтеныт. Локтылалтмаш кугу лийын огыл. Гражданский населений гыч кок еҥ колен да 8 еҥ сусырген.

Теҥгече противник чылаже 70 самолетым йомдарен, нинын кокла гыч 61 самолетым воздушный бойышто волтен шумо да 9 самолетым мланде ӱмбалан пытарыме. 21 германский самолет базышке пӧртылын огыл".

ФУТБОЛ

25 августышто Йошкар-Олинский динамовец-шамыч „Динамо" Центральный Советын призшылан модмаште кокымшо кругышто Куйбышевский динамовец-шамыч дене вашлийыныт.

Модмашын тӱҥалтышыже гычак уна-шамыч пенальтым кырат. Счет 1:0. 15-ше минутышто куйбышевец-шамыч эше ик голым пуат.

Йошкар-олинец - шамыч счетым тӧрлаш тыршат, но капкашке йоҥлыш чумымо дене голымыштен огыт керт. Тайм мучашеш гына Оленев ден Краснослов йолташ-шамыч счетым тӧрлат.

Кокымшо таймыште кок командыжат ик мяч гыч пуртеныт. 3:3 счет дене тиде матч пытыш. Ойлаш кӱлеш: уна-шамыч грубый модыныт. Тидланак вет модыш гыч кок игрок-шамыч (нунын коклаште капитанжат) модыш гыч лукталтыныт.

27 августышто Йошкар-Олинский динамовец-шамыч Горьковский одноклубник-шамычше дене модыныт. Икмыняр минута гыч Оленев Королевлан мячым пуа, тудыжо капкашке колта. Счет почылтын. Модыш эшеат талышна. Вашке йошкар-олинец шамыч адакат голым пуат. Уна-шамыч 11 метран штрафной ударым кырат. Счет 2:1—тыгай первый таймын результатше.

Кокымшо таймыште Горьковский „Динамо" виянрак модо. Садлан эше кок мячым пурта. Тыге Йошкар-Олинский „Динамо" 2:3 счет дене модын колтыш.

Всесоюзный ял озанлык выставка гыч

ЧАПЛЕ ПРИМЕР

(Бурят-Монголийын ончыл колхозшын стендше „Дальный Восток" павильонышто)

Баргузинский тайгаште (Бурят-Монголий), кӱртньӧ корно деч шӱдӧ километр тораште, Карл Маркс лӱмеш колхоз шарлалт возын.

Революций мартесе жапыште элын тиде ужашыштыже Бурят-Монгол-шамыч диким, кочевой илышым эртареныт. С к о т о в о д - шамычлан теле поснак нелэ лийын — йӱштӧ да кормо укелыклан, сибирский язва, чума да чесоткылан лийын тӱжем дене вольык колен. Тыгай ият лийын, кунам вольык колымаш 60 п р о ц е н т марте шуын. Тунам еҥ-шамыч коклаштат, кудылан скотоводство илышлан единственный источник лийын, шужымаш ден эпидемий тӱҥалын. Бурят-Монголийын калыкше эреак колен.

Элын тиде ужашысе бурят-монгол калыкын тачысе илышыже нерген Карл Маркс лӱмеш колхоз примерыш художественный диорама ситышын представлений пуа. Курык чоҥга дене авыралтше канде долинаште благоустроитлыме село шарлалт возын. У пӧрт-шамыч виян ташмала шуйналтын каят. Илыме сурт-шамыч коклаште общественный зданий - шамыч—школа, амбулаторий, ветеринарный пункт, радиоузел.

Вольык—Карл Маркс лӱмеш колхозын тӱҥ поянлыкше. Индеш животновод-ческий фермылаште 5 тӱжем вуй утла тӱкан шолдра вольык, 2 тӱжем нарешорык, шуко имне да сӧсна. Колхозышто чыла вольык вуят породистый производитель-шамыч дене метизироватлалтеш: Колхоз кажне свиноматка деч 3 ийыште кокла шот дене 17 чапле сӧсна игым, 100 овцематка деч 108 пачам, шорык деч 3,5 килограмм межым налын.

Животноводческий озанлыкым чын организоватлымаш колхозлан животноводство шарыме государственный планым утыж дене темаш возможностьым пуэн. Кызыт колхоз тунар вольыкым иметла, кунарым 1942 ийлан планыште ончымо.

Колхозын стендыштыже социалистический пашан образецшым ончыктышо энтузиаст стахановец - шамычын портретыштымат ме ужына. Нунын коклаште кажне ушкал деч 1. 690 литр шӧрым лӱштышӧ да кажне шочшо презым ончен куштышо доярка-телятница Молонова йолташ; кажне 100 шорык деч 113 пачам куштышо шемер депутат-шамычын местный Советыш депутат Доржи Радпаев; гектар гыч 83 центнер шудым налше коммунист Шадоков да молат.

Карл Маркс лӱмеш колхозын примерже животноводствын кӱкшӧ продуктивностьшо верч, колхозный производствын чыла отраслыжымат вияндышаш верч кучедалаш элнан чыла колхозшо-шамычым тунькта.

Г. Кириллов.

РЕСПУБЛИКЫШТЕ

НАЛОГ ДЕН СТРАХОВКЫМ ТӰЛАТ

Сернур. „Чевер-Ӱжара" колхозын членже-шамыч С. Росляков, Е. Васляков, И. Петухов да моло йолташ-шамыч 1940 ийышсе тӱлышаш страховой ден ял озанлык налогым тӱрыс тӱленыт.

И. Росляков.

Фермым организоватлыт

Морко. Шалинский сельсовет „Кугу ер" колхоз 50 кролик дене фермым организоватлен. Кызыт фермылан у сай вӱтам ыштыме.

Кушаков.

Черкым клубыш савырат

Сернурский район Марий-Сола селасе шемер-шамыч черкым клубышко савыраш пунчалыныт.

Д.

Оборонный темылан

ТАНК-ШАМЫЧ

Танк-шамычым эше первый мировой войнан бойлаштыжат кучылтыныт. Тудо жапысе танк-шамыч технически саемдыме лийын огытыл гынат, наступлений годым кугу рольым модшо средство улмышт эше тунамак палдырнен. Бой пасулаште нуно йолын коштшын скоростьшо денак коштыныт, механизм локтылалтмылан строй гыч вашке лектыныт. Танк кӧргыштӧ кӱкшӧ температура лиймылан да чытен кертдыме пич лиймылан танкист -шамычат шкеныштым начарлан шижыныт.

Тидын деч вара коло ий утла эртен.

Кызытсе танк-шамычын скоростьышт пеш кугу лийын, нунын умбаке действоватлымашыштат кушкын. У скорострельный пушка да пулемет-шамыч дене вооружатлалтше танк-шамыч кугу виян тулымат ыштен кертыт.

Ожно годым танк гыч ончымаш броньысо изи шелше гыч эртаралтын. Тиде лӱдышан лийын. Пуля-шамыч броньышко логалмекышт тыгыдын пудырген шаланеныт да танкистын шинчаже ден чурийжым локтылыныт. К ы з ы т с е танк-шамычын ончаш ыштыме шелышт кӧргӧ гыч, пуля шӱтен к е р т д ы м е яндаҥ дене петыралтыныт. Пуля яндаун ончыктымашыжым гына локтылын кертеш, но танкист тунамак тудым у дене вашталта.

Яндауан ончымо шелше деч посна, танк эше наблюдений оптический приборжо—перископ дене снабжатлалтын. Тыгай перископын вуйжо башньын броньыжо деч кӱшнӧ улеш.

Танкын кӱлешан качествыже—чыла вереат коштмаш. Тидлан танк гусеничный ход дене снабжатлалтын. Тидыже тудлан оралган машина кайдыме верыштат каен керташ полша. Кушталтшо танк-шамыч кугу вынем гочат нимогай неле лыык деч посна вончат. Вӱд пространствым вончашлан посна танк („амфибий") уло.

Но танклан шучката оружият уло,—тиде артиллерий, поснак противотанковый артиллерий. Изи противотанковый пушкат танк дене кучедалмаште чыла преимуществым иметла: тыгай пушка верлан кушталгын келыштаралтеш, садлан тудым ужаш йӧсӧ. Танк-шамыч кугу масса дене действоватлымышт годым гына артиллерий дене успешно кучедал кертеш.

Наступлениыште танк-шамыч противникын пулеметшо-шамычым да моло огневой средстважым пытарен, шке пехотыштлан корным почыт. Пехота шкештшо дене танк-шамычлан препятствий-шамычым вончаш полша. Пулемет, миномет-шамыч да моло оружий полшымо дене пехота противникын противотанковый орудийжын расчетшо-шамычым пытара. Танк-шамычлан кугу полышым шкеныштын артиллерийыштат ыштат. Пехота, авиаций, артиллерий, танк-шамыч общий задачым шуктен, икте весыштлан полшат, тышечын нунын кайымашышт сеҥыше вийым налеш.

Танк-шамычын рольышт пехота дене ваче-ваче действоватлымышт годым пе хотылан полыш пумаште гына огыл. Кугу танковый соединений-шамыч самостоятельный задачымат решатлен кертыт. Куатан ударым ыштен, тыгай соединений-шамыч противникын расположенийышкыже келгыш пурат. Тидын дене тудым авырашлан да пытарашлан чапле условий-шамычым ыштат. Тиде цельлан эн первояк моторизованный пехота кучылталтеш. Тудо танкын массыже почеш каен (але нунын дене пырля действоватлен), нунын успехыштым пеҥгыдемда, авырымашым да противникым йӧршеш шалатымашым завершитла.

Танк-шамычын ударышт авиацийын действийже дене чот кылдалтыт. Авиаций механизированный соединений-шамычлан корным эрыкта.

Йошкар Армийын вооруженийыштыже советский танк-шамыч достойный верым налыт. СССР-ын тушманже-шамыч советский танк-шамычын вийыштым, мемнан танкист-шамычын самоотверженностьыштым, выносливостьыштым, нунын боевой выучкыштым испытатлаш ик гана веле огыл возможностьым иметленыт.

Халхин-Гол денысе японский военщина вашареш кучедалмаште йошкар командований военный историйыште первый гана танковый часть-шамычын массовый действийыштым кучылтын. Нуно 23-шо японский дивизийым йӧршеш шалатеныт да пытареныт. Западный Украиныш да Западный Белоруссийыш освободительный поход-шамыч годым мемнан танкна-шамыч кечеш 100 да утла километрым ыштен, белополяк-шамычлан сокрушительный ударым ыштен, бой-шамыч дене маршым ыштеныт. Белофинн-шамыч вашареш кучедалмаште советский танк-шамыч геройство чудесам ончыктеныт, мемнан войскан моло родшо-шамыч дене пырля действоватлыше Йошкар Армийын танкше-шамычын могай кугу вий улмыштым уло тӱняҥ ужын.

Майор П. Коломейцев.

Отв. редакторын заместительже—В. М. БОРИСОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИЙ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнат 69—70, № телефона 90.

Э961 Йошкар-Ола, 1-ая типография **Маргосиздата.**